

10.mars 2009

Vísað er til tölvupósts frá umhverfisnefnd Alþingis, dags. 4. mars sl., þar sem óskað er eftir umsögn Landvarðafélags Íslands um breytingu á lögum um náttúruvernd, nr. 44/1999, með síðari breytingum, 362. mál. Megin tilgangur frumvarpsins er að lögfesta heimild Umhverfisstofnunar til að halda námskeið í landvörslu, svo og heimild til stofnunarinnar til gjaldtöku vegna slíkra námskeiða og prófa. Þá er lagt til að Umhverfisstofnun hafi heimild til að meta þá menntun gilda sem samsvarar efnispáttum námskeiðsins. Jafnframt er lagt til að kveðið sé á um það í lögum hvaða meginþættir þurfa að vera til staðar fyrir menn svo að þeir megi starfa við landvörslu, auk þess sem helstu þættir landvörslunáms eru tilgreindir.

1. Heimild Umhverfisstofnunar til að halda landvarðanámskeið

Landvarðafélag Íslands hefur skoðað framangreint frumvarp og telur til bóta að lögfesta heimild Umhverfisstofnunar til að halda landvarðanámskeiðnámskeið. Landvarðafélag Íslands leggur áherslu á að auk Umhverfisstofnunar skuli koma að skipulagningu landvarðanámskeiða fulltrúar frá öðrum stofnunum sem ráða til sín landverði (nú auk Umhverfisstofnunar Vatnajökulsþjóðgarður og Þingvallabjórþjóðgarður) auk fulltrúa frá Landvarðafélagi Íslands.

2. Heimild Umhverfisstofnunar til gjaldtöku vegna landvarðanámskeiða

Landvarðafélag Íslands bendir á að engin önnur starfsstétt sem starfar fyrir ríkisstofnun greiðir fyrir menntun sína á þennan hátt. Færa má rök fyrir því að gjaldtakan sé einungis réttlæt看leg ef sá sem sækir námskeiðið ætlar sér ekki að starfa sem landvörður. Landvarðafélag Íslands gerir það að tillögu sinni að hófleg gjaldtaka verði heimiluð með því skilyrði að námskeiðgjald verði endurgreitt að fullu þeim sem ráðnir eru til starfa sem landverðir.

3. Heimild Umhverfisstofnunar til að meta þá menntun gilda sem samsvarar efnispáttum landvarðanámskeiðs

Í frumvarpinu og umræðu um það gæti að mati Landvarðafélags Íslands misskilnings er lýtur að menntun landvarða. Landvarsla er sértækt starf sem reynir á viðtæka þekkingu og hæfni einstaklinga sem skal þjálfuð líkt og kveðið er á um í 2. mgr. 29. gr. laga um náttúruvernd skv. eftirfarandi: „Rétt til að starfa sem landvörður ... hefur sá er lokið hefur námskeiði og prófi í landvörslu sem eru á vegum Umhverfisstofnunar“. Námskrá slíks námskeiðs liggur fyrir hjá stofnuninni. Landvarðafélag Íslands fagnar því að bundið verði í lög hvaða meginþekking þurfi að vera til staðar til að fólk megi starfa við landvörslu, auk þess sem námsþættir landvarðanámskeiðs verði þar tilgreindir. Landvarðafélag Íslands leggur áherslu á fullgild, fagleg námskrá liggji fyrir sem forsenda við mati á öðru námi sem kemur til með að meta að einhverju leyti til landvarðaréttinda.

Meginmarkmið landvarðanámsskeiðs á að vera að gera fólk færft um að miðla þekkingu á náttúru og sögu landsins í gegnum aðferðir náttúrutúlkunar (e. nature interpretation) með það að leiðarljósi að þekking leiði til virðingar og virðingin til verndunar. Um er að ræða sérhæfða kennsluáðferð sem miðar að því að virkja þátttakendur til upplifunar á umhverfi sínu með sem fjölbreyttustum hætti skynjunar. Þessi áðferð er upprunnin í starfi landvarða í Bandaríkjunum og hefur síðan verið þróuð þar og annars staðar, oft á friðuðum svæðum. Hún þykir algjör grundvallarnálgun þegar kemur að móttöku gesta, fræðslu sem þeim er veitt og virkjun og vitundar almennings til meðvitundar um gildi umhverfisverndar og friðlýsinga. Hún hefur einnig reynst öflugt tæki til að skapa skilning hjá gestunum á mikilvægi þess að taka virkan þátt í að ná markmiðum stofnana og starfsmanna sem sjá um friðlýst svæði. Þessi áðferðafræði er því mikilvægasti þátturinn í menntun landvarða.

Auk náttúrutúlkunar er stór þáttur landvarðanámsskeiðs fólgin í því að búa verðandi landverði undir þau sértæku störf sem þeirra bíða á hinum ólíku starfssvæðum. Þættir sem þar koma við sögu eru þekking á náttúrufari og sögu, mannleg samskipti, öryggismá, framfylgni friðlýsingarlaga, stígagerð og minniháttar viðhald svo fátt eitt sé nefnt.

Ýmis menntun, þekking og reynsla nýtist í starfi landvarða og er raunin sú að margir landverðir í dag búa að fjölbættum bakgrunni menntunar og reynslu. Slíkt er þó í sjálfu sér ekki trygging fyrir því að viðkomandi hafi þá sýn sem talin er nauðsynleg fyrir landverði í starfi, þó vafalaust auðveldi hún viðkomandi að öðlast hana. Á landvarðanámsskeiði hefur fólk fengið fræðslu í forsendum starfsins og þar hafa þátttakendur lært og fengið ríka þjálfun í að miðla þekkingu sinni með áðferðum náttúrutúlkunar jafnframt því að fræðast um náttúruvernd og aðra hagnýta þætti sem koma að gagni í starfinu. Ekki leikur vafi á að landvarðanámsskeið veitir sértæka menntun og hagnýta þjálfun, sem ávallt ætti að verða viðbót við annað gott nám, svo sem á sviði náttúruvísinda, ferðamálafræða, leiðsögunáms eða aðra menntun og reynslu sem nýtist landvörðum í starfi.

Vegna sérstöðu landvarðanámssins leggst Landvarðafélag Íslands eindregið gegn því að veittar verði heimildir til að meta aðra menntun jafngilda landvarðaréttindum en þeirri sem nú fæst á landvarðanámsskeiði.

Fyrir hönd Landvarðafélags Íslands,

Þórunn Sigþórsdóttir
Formaður Landvarðafélags Íslands
thorunns@simnet.is

LANDVARÐAFÉLAG ÍSLANDS
The Ranger Association of Iceland
P.O. Box 696 - 121 Reykjavík
www.landverdir.is - landverdir@landverdir.is